

Innst. 239 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:38 S (2010–2011)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen

Til Stortinget

Sammendrag

Lakseoppdrett er en næring i sterk vekst. I 2010 er det forventet en produksjon på ca. 930 000 tonn i Norge. Større oppdrettsenheter og mer eksponerte lokaliteter gjør at det må utvikles ny kunnskap, forbedret teknologi samt mer robuste operasjoner for å mestre lusesituasjonen i fremtidens lakseoppdrett.

Forslagsstillerne ønsker en sterk oppdrettsnæring i Norge. Forslagsstillerne mener det er avgjørende at oppdrettsnæringen innen kort tid gjennomgår strukturelle endringer for å sikre bærekraft. Oppdrettsnæringen må industrialiseres, og regjeringen må sørge for at dette skjer før det er for sent for Norges villaksbestander og næringen selv.

I regjeringens bærekraftstrategi fra 2009 legges det vekt på fem hovedområder der oppdrettsindustrien påvirker miljøet; genetisk påvirkning og rømming, sykdom, forurensning og utslipp, arealbruk og bruken av fôr. De fem hovedområdene har vært problemområder siden oppstarten av oppdrettsindustrien, og etter 40 års drift er det nå viktig at man får til faktiske endringer. Forslagsstillerne mener det må være en prioritert oppgave å løse disse problemene innen 2013 og er bekymret for at regjeringens strategi ikke vil løse miljøutfordringene før det er for sent.

Strategien mangler klare indikatorer på hva som er akseptabel miljøpåvirkning fra lakseoppdrett, samt

at strategien heller ikke har tidsfrister for når en skal ha på plass de ulike tiltakene.

Forslagsstillerne mener en rekke konkrete tiltak må iverksettes for å sikre en bærekraftig lakseoppdrettsnæring. Oppdrettsnæringen har etter forslagsstillerne mening råd til å pålegges de tiltak som må til for å sikre en miljøvennlig næring som er bygget på fornybare ressurser og som kan bidra til verdiskaping langs kysten i Norge i mange år fremover. Forslagsstillerne mener forpliktende miljøtiltak er avgjørende både for å sikre oppdrettsnæringens omdømme og muligheter for bærekraftig og lønnsom produksjon på sikt, og for å bevare villaksen og sjørreten i Norge.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forpliktende miljøtiltak som innebærer kraftig forbedring av miljøtilstanden i oppdrettsnæringen innen 2013. Forslagene må innebære kvantitative krav når det gjelder genetisk påvirkning og rømming, sykdom, forurensning og utslipp.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til sanksjoner som skal brukes overfor oppdrettsnæringen hvis ikke miljøkravene er innfridd innen 2013.

III

Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for overgang til en miljømessig bærekraftig oppdrettsnæring med lukkede sjøanlegg, alternativt tiltak for å oppnå et tilsvarende sikkerhetsnivå innen 2020.

IV

Stortinget ber regjeringen etablere et fond for forskning og utvikling i oppdrettsnæringen, med særlig vekt på utvikling av teknologi for lukkede sjøanlegg eller virksomhet med tilsvarende sikkerhetsnivå.

V

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppdrettsindustrien pålegges en avgift for å bidra til å finansiere utvikling av teknologi for lukkede sjøanlegg eller virksomhet med tilsvarende sikkerhetsnivå.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Svein Flåtten og Torgeir Dahl, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen, Dokument 8:38 S (2010–2011).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til forslagsstillerens ønske om mer forpliktende miljøtiltak i havbruksnæringen. Flertallet vil i den forbindelse vise til regjeringens strategi for miljømessig bærekraftig havbruksnæring, som omhandler i alt 32 tiltakspunkt. De aller fleste av disse tiltakene er allerede igangsatt. En viktig oppgave blir å etablere politisk forankrede måleindikatorer og grenseverdier for hva som er miljømessig bærekraftig. Flertallet viser også til at det er sendt på høring et forslag som har til hensikt å forsterke de tekniske kravene til matfiskanlegg for å hindre rømming. Det er også igangsatt arbeid med teknisk standard for landbasert anlegg. Flertallet har merket seg at fiskeri- og kystministeren har signalisert at hun ser på hvordan gjenfangstplikten for oppdrettsnæringen kan skjerpes. Flertallet støtter dette.

Flertallet viser videre til at regjeringen nedsatte et ekspertutvalg som har levert sin rapport om effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnærin-

gen. Denne rapporten er nå ute på høring i seks måneder for å få et bredt tilfang av innspill.

Flertallet er tilfreds med at regjeringen ønsker en videre vekst innenfor bærekraftige rammer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre merker seg at næringen i kraft av sin dyktighet både innen det rent faglige ved avl og oppdrett og innen salg og markedsarbeid er blitt en av det moderne Norges industrielle solskinnshistorier. En næring som setter Norge på kartet over hele verden. Norwegian Salmon er nå det nærmeste Norge kommer i å ha skapt en merkevare med verdi som kan sammenlignes med svenske Volvo eller finske Nokia. En følge av denne suksessen er at næringen nå arbeider i et skarpere søkelys fra det offentlige og media. En annen er at næringens størrelse og raske vekst gjør at den setter betydelige spor etter seg. Disse medlemmer mener derfor det er riktig og viktig at man fra politisk hold stiller strenge miljøkrav til næringen. Det bør også, i den grad det har vært uklart, poengteres viktigheten av at næringen har klare politisk vedtatte mål å forholde seg til.

Disse medlemmer viser til at forslagsstillerne fremmer en rekke krav som også er varslet fra regjeringen i fiskeri- og kystministerens havbrukspolitiske redegjørelse for Stortinget den 17. februar 2011. Forslagsstillerne og redegjørelsen viser at det politiske miljøet er opptatt av og engasjert i å skape bedre lovverk for å ivareta både havbruksnæringen og miljøet.

Disse medlemmer viser videre til at Gullestad-utvalget nylig har levert en grundig rapport som behandler næringens plass i fremtiden. Regjeringen har nå sendt rapporten til Gullestad-utvalget ut på en 6 måneders høring, og disse medlemmer mener at det er riktig å avvente denne høringen for å finne riktig tidspunkt for å utarbeide ny politikk som tar næringen inn i fremtiden.

Disse medlemmer vil uttrykke bekymring for de mange sprikende utspill man har observert fra nasjonal forvaltning de siste årene. Når forskjellige etater og direktorater sår tvil om målte verdier, tradisjonelle metoder og vedtatte måls egnethet eller troverdighet, er det grunn til å hevde at hvordan man organiserer forvaltningen av havbruksnæringen i seg selv er en fare for miljøet. Det har ved flere anledninger, blant annet i debatten rundt dette med lakselus, vært nærmest umulig for det politiske miljø å finne troverdige virkelighetsbeskrivelser. Da er det også umulig å vedta klare miljøkrav.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at Stortingets debatt 22. februar 2011 knyttet til fiskeri- og kystministerens redegjørelse i Stortinget 17. februar 2011 om til-

standen innen oppdrettsnæringen med all tydelighet viser det engasjement et samlet storting har knyttet til de utfordringer oppdrettsnæringen nå står overfor i et miljøperspektiv. Dette dreier seg for det første om interessekonfliktene som er mellom oppdrettsnæringen på den ene siden og villaksforkjemperne på den andre siden når det gjelder rømt oppdrettsfisk og mulighetene for at denne ødelegger genmaterialet til villfisken. En annen konflikt er også problemet med for mye lus på laksen i den perioden smolten fra elvene skal vandre ut i havet. Disse medlemmer mener det er av avgjørende betydning at man klarer å finne frem til en løsning på disse problemene. En annen problemstilling som en også må gripe fatt i, er selvfølgelig kontroll med havbunnen under anleggene for å sikre at det ikke er en for stor oppsamling av avføring og fôrrester, som i neste omgang kan føre til forurensning og bakterieoppblomstring. Disse medlemmer har videre merket seg at regjeringen har sendt Gullestad-utvalgets rapport ut på en 6 måneders høring. Disse medlemmer forventer at regjeringen i kjølvannet av denne høringen vil gjennomføre en konsekvensutredning før en eventuelt igangsetter de regulerende tiltak som det fremkommer forslag om i denne rapporten, da dette vil kunne få svært alvorlige konsekvenser særlig for de mindre oppdrettselskapene. Disse medlemmer vil også be om at man nok en gang vurderer de forslag som i sin tid ble fremmet av Rieber-Mohn-utvalgets NOU 1999:9 med tittelen «Til laks åt alle kan ingen gjera?». I den forbindelse er det særlig viktig å se på muligheten for å kunne gi rene ørretkonsesjoner i særlig sårbare områder for villaksen. I dagens konsesjonsbestemmelser åpnes det ikke for å kunne foreta et skille mellom lakse- og ørretkonsesjoner, dette til tross for at regnbueørreten ikke kan formere seg med villaksen i elvene. Det er videre svært viktig at en intensiverer forskningen med å finne frem til en vaksine som kan tilsettes laksefôret slik at lusen ikke fester seg på oppdrettslaksen. Dersom en skal få dette til, må det avsettes et betydelig beløp til denne typen forskning i fremtiden. Det er en kjensgjerning at det også bør forskes videre for å finne frem til en steril laks som ikke har betydelige avvik hva gjelder utseende. Disse medlemmer vil vente med å fremme nye og strengere miljøkrav til oppdrettsnæringen inntil en har sett hva høringsuttalelsene til Gullestad-rapporten vil frembringe av ny kunnskap og nye innspill. Disse medlemmer foreslår at forslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at oppdrettsnæringen har store utfordringer. Mellom 150 000 og 160 000 laks rømte nylig fra et oppdrettsanlegg på Hitra i Sør-Trøndelag,

noe som utgjør en stor trussel for villaksen. Dette er den største lakserømmingen i Trøndelag noensinne.

Dette medlem viser videre til at en hadde svært høye lusetall på oppdrettsfisk høsten 2009, og at situasjonen ikke hadde bedret seg høsten 2010. TV2 meldte nylig at den totale bruken av avlusingskjemikalier lå på rundt hundre kilo i året fra 2001 til 2008. Men fra 2008 til 2010 eksploderte bruken fra 218 kilo til 6 454 kilo.

Dette medlem mener at større oppdrettsenheter og mer eksponerte lokaliteter gjør at det må utvikles ny kunnskap, forbedret teknologi samt mer robuste operasjoner for å mestre lusesituasjonen og forhindreømming i fremtidens lakseoppdrett.

Dette medlem viser til forslaget fra Line Henriette Hjemdal, Rigmor Andersen Eide og Øyvind Håbrekke om forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen, som innebærer en kraftig forbedring av miljøtilstanden i oppdrettsnæringen innen 2013.

Dette medlem mener det er behov for en plan for overgang til en miljømessig bærekraftig oppdrettsnæring med lukkede sjøanlegg, alternativt tiltak for å oppnå et tilsvarende sikkerhetsnivå innen 2020. En eventuell fremtidig kapasitetsøkning kan for eksempel beholdes dem som driver lukkede anlegg eller anlegg med tilsvarende sikkerhetsnivå.

Dette medlem viser til at lakseoppdrett er en næring i sterk vekst. Det ble produsert en million tonn oppdrettsfisk i 2010, noe som tilsvarer 10 millioner måltider hver dag, gjennom hele året. Dette medlem mener oppdrettsnæringen har råd til å pålegges de tiltak som må til for å sikre en miljøvennlig næring som er bygget på fornybare ressurser, og som kan bidra til verdiskaping langs kysten i Norge i mange år fremover. Dette medlem mener forpliktende miljøtiltak er avgjørende både for å sikre oppdrettsnæringens omdømme og muligheter for bærekraftig og lønnsom produksjon på sikt, og for å bevare villaksen og sjørreten i Norge.

Dette medlem mener at Norge har alle forutsetninger for å sørge for at oppdrettsnæringen blir verdensledende på miljø. For å oppnå det må regjeringen legge frem en plan for langsiktige, strukturelle endringer i reguleringen av oppdrettsnæringen. Næringen må kontrolleres og stilles krav til på samme måte som tidligere SFT, nå KLIF, gjør overfor landbasert industri. Dette medlem viser til at situasjonen på Herøya i dag, i motsetning til i 1980, er det beste eksempelet på effekten av tydelige krav.

Dette medlem viser for øvrig til bakgrunnen for Dokument 8:38 S (2010–2011) og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forpliktende miljøtiltak som innebærer kraftig for-

bedring av miljøtilstanden i oppdrettsnæringen innen 2013. Forslagene må innebære kvantitative krav når det gjelder genetisk påvirkning og rømming, sykdom, forurensning og utslipp.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til sanksjoner som skal brukes overfor oppdrettsnæringen hvis ikke miljøkravene er innfridd innen 2013.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for overgang til en miljømessig bærekraftig oppdrettsnæring med lukkede sjøanlegg, alternativt tiltak for å oppnå et tilsvarende sikkerhetsnivå innen 2020.»

«Stortinget ber regjeringen etablere et fond for forskning og utvikling i oppdrettsnæringen, med særlig vekt på utvikling av teknologi for lukkede sjøanlegg eller virksomhet med tilsvarende sikkerhetsnivå.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppdrettsindustrien pålegges en avgift for å bidra til å finansiere utvikling av teknologi for lukkede sjøanlegg eller virksomhet med tilsvarende sikkerhetsnivå.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forpliktende miljøtiltak som innebærer kraftig forbedring av miljøtilstanden i oppdrettsnæringen innen 2013. Forslagene må innebære kvantitative krav når det gjelder genetisk påvirkning og rømming, sykdom, forurensning og utslipp.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til sanksjoner som skal brukes overfor oppdrettsnæringen hvis ikke miljøkravene er innfridd innen 2013.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for overgang til en miljømessig bærekraftig oppdrettsnæring med lukkede sjøanlegg, alternativt tiltak for å oppnå et tilsvarende sikkerhetsnivå innen 2020.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen etablere et fond for forskning og utvikling i oppdrettsnæringen, med særlig vekt på utvikling av teknologi for lukkede sjøanlegg eller virksomhet med tilsvarende sikkerhetsnivå.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppdrettsindustrien pålegges en avgift for å bidra til å finansiere utvikling av teknologi for lukkede sjøanlegg eller virksomhet med tilsvarende sikkerhetsnivå.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å fatte følgende

vedtak:

Dokument 8:38 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 10. mars 2011

Terje Aasland

leder

Frank Bakke-Jensen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 9. desember 2010

Dokument 8:38 (2010-1011) om forpliktende miljøtiltak for oppdrettsnæringen

Jeg viser til brev av 2. desember 2010, der Næringskomiteen ber om Fiskeri- og kystdepartementets vurdering av overnevnte representantforslag.

Regjeringspartiene har i Soria Moria-erklæringen sagt at den «vil sikre at norsk havbruksnæring drives på en bærekraftig måte». «Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring» skal legges til grunn.

I bærekraftstrategien tas det utgangspunkt i fem hovedområder der havbruksnæringen påvirker miljøet. Disse er

- Genetisk påvirkning og rømming
- Forurensning og utslipp
- Sykdom, medregnet parasitter
- Arealbruk
- Fôrressurser

Under hver enkelt av hovedområdene gir strategien nærmere rede for utfordringer og status, iverksatte tiltak, fremtidige mål, og regjeringens forslag til nye tiltak. Miljømålene for norsk havbruk følger altså av bærekraftsstrategien.

For å nå disse målene inneholder strategien om lag 30 tiltak, der de aller fleste enten allerede er gjennomført, eller startet opp.

Flere av tiltakene i bærekraftsstrategien har sammenfallende begrunnelser med representantsforslaget, dog uten identiske løsninger på problematikken.

I bærekraftstrategien blir behovet for miljøtilpasset drift fremhevet som en forutsetning for langsiktig vekst og utvikling i havbruksnæringen. Ett ledd i bærekraftstrategien er å legge til rette for utvikling av ny teknologi som gir bedre kontroll med produksjon av matfisk i sjø.

En slik teknologiutvikling bør, etter departementets vurdering, ikke fokusere på spesifikke løsninger, men på hvilke utfordringer som må løses. Dersom vi fokuserer for mye på enkelte løsninger, vil vi legge begrensninger på innovasjonen, og kanskje gå glipp av gode løsninger. Dette kom også klart fram i etterkant av kunnskapsseminaret miljø- og utviklingsministeren og jeg arrangerte i forrige uke.

Regjeringa har foreslått en betydelig økning i bevilgningen til utvikling av miljøteknologi i 2012. Bevilgningene forvaltes av Innovasjon Norge, som skal fungere som et kompetansesenter for miljøteknologi og veilede søkere i det samlede tilbudet for

utvikling og kommersialisering. Gjennom denne miljøteknologisatsingen vil også teknologileverandører til marin sektor kunne konkurrere om midler til en forsterket innsats på miljømessig bærekraftig fiskeri- og havbruksteknologi.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF) finansieres ved at sjømatnæringa betaler en FoU-avgift på eksportverdien av norsk fisk. Et anslag for 2010 er at oppdrettsnæringen innbetaler om lag 75 mill kr i FoU-avgift (0,3 pst av eksportverdien). FHF har en langsiktig målsetting om å fremskaffe kunnskap som skal bidra til at næringen tilfredsstiller samfunnets krav til økonomisk, miljømessig og sosialt bærekraftig produksjon, akseptert av næringas omgivelser. FHF har rettet sitt hovedfokus i 2011 mot rømming: evaluering av teknologisk status, erfaringer og muligheter med flytende lukkede anlegg, og utvikling av rømmingsfri og begroingsfri not. Samtidig skal teknologi for nøyaktig registrering av antall og biomasse fisk utvikles. I tillegg skal det samles kunnskap om forekomst av rømt laks i naturen.

Dersom det er behov for å teste ut ny oppdretts-teknologi i storskala, kan det søkes om en forsknings-tillatelse, som skal bidra til å utvikle kunnskap som kommer akvakulturnæringen til gode. Slike tillatelser defineres som fellesskaplige, er vederlagsfrie og tidsbegrenset knyttet til formålet.

Når det gjelder sanksjoner, har akvakulturloven hjemler for en rekke mulige sanksjoner dersom bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven, ikke blir overholdt. Dette innebærer at det allerede foreligger et sanksjonssystem som skal sikre at næringen til enhver tid følger gjeldene miljøkrav. Naturmang-foldsloven gir føringer på hvordan miljønormen i akvakulturloven skal anvendes. I tillegg har miljø-vernmyndighetene sanksjonsmuligheter ved evt. manglende overholdelse av pålegg gitt i eller i medhold av forurensningsloven.

Akvakulturtillatelse kan som ytterste konsekvens trekkes tilbake etter akvakulturloven § 9. Dette kan blant annet gjøres dersom det er nødvendig ut i fra hensynet til miljøet, eller ved gjentatte overtredelser av bestemmelsene i loven.

For øvrig vil jeg vise til at jeg i Stortinget 17. februar 2011 vil gi redegjørelse om norsk havbruksnæring, med etterfølgende debatt 22. februar. Jeg vil i den forbindelse se det naturlig bl.a. å redegjøre for status for oppfølging av tiltakene i «Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring».

